

WĒTTERSĀIP
FRYSLÂN

Nota

Verspreiden van baggerspecie in oppervlaktewater

7 februari 2012

Inhoudsopgave

Pagina.

1	Inleiding.....	3
1.1	Melding van de werkzaamheden.....	4
1.2	Kwaliteitstoets.....	4
2	Uitgangspunten voor verspreiding.....	5
2.1	Algemeen.....	5
2.2	Nutriënten en chloride.....	5
2.2.1	Fosfaat.....	6
2.2.2	Stikstof.....	6
2.2.3	Chloride.....	6
3	Uitwerking.....	7
3.1	Verspreiden van baggerspecie binnen een natuurgebied.....	7
3.2	Verspreiden van baggerspecie binnen een KRW-waterlichaam.....	7
3.3	Verspreiden van baggerspecie in overig oppervlaktewater.....	7
4	Wettelijk kader.....	8
4.1	Besluit bodemkwaliteit.....	8
4.2	Toetsingskader in de Regeling bodemkwaliteit voor baggerspecie.....	9
4.3	Regelgeving algemeen.....	9
 Bijlage		
	Overzichtskaart Natuurgebieden in het beheergebied van Wetterskip Fryslân.....	11

1 Inleiding.

In deze nota wordt het kader, waarbinnen verspreiden van baggerspecie in oppervlaktewater in het beheergebied van Wetterskip Fryslân plaats kan vinden, vastgelegd. Door eisen te stellen aan de herkomst en de kwaliteit aan de te verspreiden baggerspecie, gekoppeld aan de status of de doelstelling van het gebied waarin het verspreiden plaatsvindt, wordt sturing gegeven aan het verspreiden van baggerspecie in oppervlaktewater binnen het Besluit bodemkwaliteit.

Het verspreiden van baggerspecie in oppervlaktewater vergroot de mogelijkheden om 'werk met werk' te maken. Noodzakelijke werkzaamheden ten behoeve van de verbetering van de waterkwaliteit kunnen op een milieuverantwoorde wijze eenvoudiger en goedkoper uitgevoerd worden met de toepassing van in de directe omgeving vrijkomende baggerspecie als de planning van de verschillende werkzaamheden op elkaar afgestemd wordt. Een groter deel van de bij de uitvoering van onderhoudsbaggerwerk vrijkomende baggerspecie kan bij de herinrichting van wateren nuttig toegepast worden.

Voor het verspreiden van baggerspecie in oppervlaktewater wordt, in overeenstemming met de tekst in de Nota van toelichting bij het Besluit bodemkwaliteit, onder baggerspecie verstaan al het waterbodemmateriaal, dat in oppervlaktewater vrijkomt. Dus zowel baggerslib als verdiepingsgrond. In de Waterwet is het onderscheid tussen landbodem en waterbodem (= bodem permanent of incidenteel onder oppervlaktewater) vastgelegd.

Verspreiden van baggerspecie in oppervlaktewater is volgens het Besluit bodemkwaliteit als nuttige toepassing uitsluitend mogelijk als dit dient ter versterking van de ecologische- of morfologische functies. Uit de beoogde eindinrichting na het verspreiden moet de versterking van die functie(s) blijken. Het verspreiden van baggerspecie dient zorgvuldig uitgevoerd te worden. De beoordelingen, of er sprake is van versterking van één van de genoemde functies en of er voldoende maatregelen genomen worden om de vertroebeling van het oppervlaktewater buiten de beoogde (oever)zone te beperken, vinden plaats door Wetterskip Fryslân, als bevoegd gezag Besluit bodemkwaliteit. Het verspreiden van baggerspecie is door de aard van de werkzaamheden in relatie tot de hiervoor benodigde ruimte over het algemeen beperkt tot locaties in meren en plassen en tot locaties in overgedimensioneerde wateren.

Enkele voorbeelden van versterking van ecologische en morfologische functies in oppervlaktewater zijn:

- De aanleg van natuurvriendelijke oevers;
- De aanleg van vispaaiplaatsen;
- De aanleg van ondiepere zones ten behoeve van het bevorderen van de plantengroei in oppervlaktewater;
- Oeverherstel.

De stroming, wind en scheepvaart hebben invloed op het gedrag van de aanwezige baggerspecie. In het bijzonder in wateren, waarin een naar verhouding diepe vaargeul aanwezig is, verplaatst een gedeelte van het slib zich vanuit de taluds en de oeverstroken naar de vaargeul. Onder het verspreidingsbeleid kan dit slib opnieuw zijn functie t.b.v. het in stand houden van de oever of van de ecologische waarde van de oeverzone terugkrijgen.

1.1 Melding van de werkzaamheden.

Voor het verspreiden van baggerspecie geldt geen vergunningplicht. Het verspreiden van baggerspecie in oppervlaktewater kan plaatsvinden na een melding bij het landelijke digitale meldsysteem Besluit bodemkwaliteit. Ten einde een beoordeling door Wetterskip Fryslân van de versterking van de ecologische- of morfologische functie(s) in oppervlaktewater mogelijk te maken is het raadzaam om de beoogde eindinrichting minimaal 4 weken voor de start van de werkzaamheden aan Wetterskip Fryslân, als bevoegd gezag Besluit bodemkwaliteit, voor te leggen. De initiatiefnemer kan Wetterskip Fryslân verzoeken om vooroverleg te voeren.

Na instemming van het bevoegd gezag met de eindinrichting ter versterking van de ecologische of morfologische functie(s) kunnen partijen baggerspecie binnen de regels, zoals die gesteld zijn in deze nota, na een melding bij het landelijke digitale meldsysteem Besluit bodemkwaliteit, op de aangegeven locatie(s) in oppervlaktewater verspreid worden.

1.2 Kwaliteitstoets.

De Maximale waarden verspreiden baggerspecie in zoet oppervlaktewater uit de Regeling bodemkwaliteit is de bovengrens voor het verspreiden van baggerspecie in oppervlaktewater. Het verspreiden van baggerspecie in oppervlaktewater kan binnen de regels uit deze nota alleen plaatsvinden als volgens de hiervoor geldende richtlijnen ten minste alle stoffen uit het standaardpakket voor regionale zoete wateren¹ geanalyseerd zijn.

¹ Voor de in het standaardpakket te onderzoeken parameters: zie NEN5720.

2 Uitgangspunten voor verspreiding.

2.1 Algemeen.

Verspreiden van baggerspecie in oppervlaktewater is alleen toegestaan als dit bijdraagt aan de versterking van de ecologische- en/of morfologische functies.

In gebieden, waar verspreiden van baggerspecie mogelijk is, is onderscheid te maken in locaties in:

- een natuurgebied;
- een KRW-waterlichaam;
- overig oppervlaktewater.

Ten aanzien van de herkomst van te verspreiden baggerspecie, die voldoet aan de Maximale waarden verspreiden baggerspecie in zoet oppervlaktewater, worden in deze nota voor deze drie gebiedstypen verschillende regels gesteld.

Aan de fysisch-chemische samenstelling en aan de herkomst van de in oppervlaktewater toe te passen baggerspecie, die voldoet aan de Achtergrondwaarden, worden geen nadere eisen gesteld.

Om lange transportafstanden te vermijden en om het verspreiden van gebiedseigen baggerspecie te bevorderen is in deze nota voor het in KRW-waterlichamen en in overig oppervlaktewater verspreiden van baggerspecie, die voldoet aan de Maximale waarden verspreiden baggerspecie in zoet oppervlaktewater, een maximum afstand opgenomen tussen de locatie waar het baggerwerk plaatsvindt en de locatie waar de vrijgekomen baggerspecie verspreid wordt.

Baggerspecie, die vrijkomt uit de nabijheid van een riooloverstort, kan, ongeacht de kwaliteit van de baggerspecie, niet ten behoeve van de versterking van de ecologische functies in oppervlaktewater verspreid worden. In het op 23 juni 2009 door het Algemeen Bestuur van Wetterskip Fryslân vastgestelde Beleidsplan onderhoudsbaggeren is vastgelegd, dat baggerspecie in een watergang ter plaatse van een overstort over een lengte van totaal circa 100 meter beschouwd wordt als zijnde baggerspecie uit de nabijheid van een overstort.

2.2 Nutriënten en chloride.

Fosfaat, stikstof en chloride zijn opgenomen in de stoffenlijst van het Besluit bodemkwaliteit, maar (nog) niet genormeerd. Deze nota geeft een aanvulling op het Besluit bodemkwaliteit en de Regeling bodemkwaliteit door richting te geven aan het omgaan met fosfaat, stikstof en chloride bij het verspreiden van baggerspecie in natuurgebieden en KRW-waterlichamen, die geen onderdeel uitmaken van de Friese boezem.

De voorwaarden, die aan de te verspreiden baggerspecie gesteld worden, hebben als doel om onomkeerbare processen in het oppervlaktewater zoveel mogelijk te voorkomen.

Voor het bepalen van de gehalten wordt aangesloten op de reguliere bemonsteringen en analyses van de te verspreiden baggerspecie conform de bewijsmiddelen genoemd in de Regeling bodemkwaliteit.

Voor nutriënten en chloride zijn geen eenduidige generieke eisen voor baggerspecie, die in alle situaties toepasbaar zijn, te geven. In deze nota wordt per stof een richting gegeven als basis voor het overleg tussen de waterbeheerder en de initiatiefnemer om te komen tot voor het verspreiden van baggerspecie te hanteren normen. In deze afweging kan het waterschap ook gebruik maken van bijvoorbeeld de gestelde doelen vanuit de KRW.

2.2.1 Fosfaat.

Het fosfaatgehalte speelt een grote rol bij de eutrofiëring. In baggerspecie kunnen hoge gehalten voorkomen, die door nalevering een negatieve invloed op de waterkwaliteit hebben. Vanwege het fosfaatbindend vermogen van ijzer is tevens een norm opgenomen voor de P/Fe-ratio in de te verspreiden baggerspecie. In onderstaande tabel zijn de normen opgenomen voor natuurgebieden en KRW-waterlichamen, die geen onderdeel uitmaken van de Friese boezem.

Normen P en P/Fe (gemiddelde waarden)

Te verspreiden baggerspecie	
P (g/kg)	P/Fe
0.68	0.055 ^{*)}

^{*)} Indien het P-gehalte lager is dan 0.5 g P/kg vervalt de norm voor de P/Fe-ratio.

De genoemde gemiddelde waarden (voor P en P/Fe) zijn richtwaarden voor het geheel van de te verspreiden baggerspecie, onderzocht in de te ontgraven (water)bodem op de locatie van herkomst (in situ). Veiligheidshalve dient het maximum per onderzochte partij niet meer te bedragen dan twee maal de gestelde norm voor het gemiddelde. In overleg met de waterbeheerder kan bepaling van de gehalten P en Fe achterwege worden gelaten voor partijen baggerspecie die gezien hun herkomst onverdacht zijn met betrekking tot nutriënten (bijvoorbeeld bij verdieping van een watergang).

2.2.2 Stikstof.

Naast fosfaat kan ook stikstof leiden tot eutrofiëring. Dit geldt voor wateren waar stikstof limiterend is. Bij het indienen van het voorstel dient te worden aangegeven of er sprake kan zijn van stikstoflimitatie en zo ja, hoe eutrofiëring in dat geval voorkomen wordt. In geval van stikstoflimitatie dient het stikstofgehalte in de toe te passen baggerspecie te worden bepaald teneinde ongewenste effecten te verklaren en te voorkomen.

2.2.3 Chloride.

In een natuurgebied of een KRW-waterlichaam, dat geen onderdeel uitmaakt van de Friese boezem, kan het verspreiden van baggerspecie met hoge chloride-gehalten een negatieve invloed hebben op de waterkwaliteit. In de uitwerking van de beoogde eindinrichting moet hieraan zo nodig aandacht besteed worden. Het waterschap kan in een dergelijke situatie per natuurgebied of per KRW-waterlichaam een norm voor chloride in de te verspreiden baggerspecie vaststellen.

3 Uitwerking.

3.1 Verspreiden van baggerspecie binnen een natuurgebied.

Binnen een natuurgebied mag uitsluitend baggerspecie, die voldoet aan de Maximale waarden verspreiden baggerspecie in zoet oppervlaktewater, in oppervlaktewater verspreid worden als de baggerspecie vrijkomt bij baggerwerkzaamheden binnen de begrenzing van hetzelfde natuurgebied.

Binnen een natuurgebied mag baggerspecie afkomstig van buiten het natuurgebied in oppervlaktewater als bodem toegepast worden als de baggerspecie voldoet aan de Achtergrondwaarden uit de Regeling bodemkwaliteit.

Binnen een natuurgebied, dat geen onderdeel uitmaakt van de Friese boezem, gelden -naast de hiervoor genoemde uitgangspunten- voor het verspreiden of als bodem toepassen van baggerspecie afkomstig van buiten het natuurgebied de regels, zoals die onder 'Nutriënten en chloride' in deze nota gesteld zijn.

Als bijlage bij deze nota is een overzichtskaart van de natuurgebieden in het beheergebied van Wetterskip Fryslân opgenomen.

3.2 Verspreiden van baggerspecie binnen een KRW-waterlichaam.

Binnen een KRW-waterlichaam, dat geen onderdeel uitmaakt van een in de bijlage bij deze nota aangegeven natuurgebied, mag uitsluitend baggerspecie, die voldoet aan de Maximale waarden verspreiden baggerspecie in zoet oppervlaktewater, verspreid worden als de baggerspecie vrijkomt bij baggerwerkzaamheden binnen de begrenzing van het KRW-waterlichaam of binnen een hiermee in open verbinding staand KRW-waterlichaam. De afstand tussen de locatie waar het baggerwerk plaatsvindt en waar de vrijkomende baggerspecie in oppervlaktewater verspreid wordt mag niet groter zijn dan 15 km.. Een overzicht van de KRW-waterlichamen is opgenomen in de bijlage 'Status, toestand, waterkwaliteitsdoelen en maatregelen KRW-waterlichamen' bij het Waterhuishoudingsplan Fryslân 2010-2015 en het Waterbeheerplan 2010-2015.

Binnen een KRW-waterlichaam mag baggerspecie afkomstig van buiten het KRW-waterlichaam in oppervlaktewater als bodem toegepast worden als de baggerspecie voldoet aan de Achtergrondwaarden uit de Regeling bodemkwaliteit.

Binnen een KRW-waterlichaam, dat geen onderdeel uitmaakt van de Friese boezem, gelden -naast de hiervoor genoemde uitgangspunten- voor het verspreiden of als bodem toepassen van baggerspecie afkomstig van buiten het gebied van waaruit de baggerspecie verspreid mag worden, de regels, zoals die in deze nota onder 'Nutriënten en chloride' gesteld zijn.

3.3 Verspreiden van baggerspecie in overig oppervlaktewater.

Deze situatie zal zich over het algemeen voordoen in overgedimensioneerde wateren, omdat vrijwel alle meren en plassen in het beheergebied van Wetterskip Fryslân deel uitmaken van een natuurgebied of van een KRW-waterlichaam. In overig oppervlaktewater mag baggerspecie, die voldoet aan de Maximale waarden verspreiden baggerspecie in zoet oppervlaktewater, verspreid worden, als de specie vrijkomt bij baggerwerken op maximaal 15 km. afstand van de locatie, waar de baggerspecie verspreid wordt.

Voor het in overig oppervlaktewater als bodem toepassen van baggerspecie, die voldoet aan de Achtergrondwaarden uit de Regeling bodemkwaliteit, gelden geen beperkingen.

4 Wettelijk kader.

4.1 Besluit bodemkwaliteit.

Baggerspecie is te beschouwen als een afvalstof in de zin van de Kaderrichtlijn afvalstoffen. In het Besluit bodemkwaliteit worden algemene regels gesteld om vrijstelling van de vergunningplicht voor het zich ontdoen van afvalstoffen te verlenen. De enige mogelijkheid hiertoe is nuttige toepassing. In het Besluit bodemkwaliteit is uitputtend vastgelegd welke toepassingsmogelijkheden met baggerspecie en/of grond nuttige toepassingen zijn. In artikel 35 lid g staat als nuttige toepassing: *'verspreiding van baggerspecie in oppervlaktewater, met het oog op de duurzame vervulling van ecologische en morfologische functies van het sediment.'* Om van een nuttige toepassingsmogelijkheid te kunnen spreken, moet er daarnaast voldaan zijn aan de voorwaarden voor functionaliteit, zoals die verwoord zijn in artikel 5, lid 1 van het Besluit bodemkwaliteit. Er is sprake van functionaliteit als er geen grotere hoeveelheid van de grond of baggerspecie wordt toegepast dan volgens gangbare maatstaven nodig is voor het functioneren van de toepassing en de toepassing volgens gangbare maatstaven nodig is op de plaats waar deze plaatsvindt, of onder de omstandigheden waarin deze plaatsvindt.

Toepassingsmogelijkheden voor baggerspecie binnen het Besluit bodemkwaliteit.

In het Besluit bodemkwaliteit staan de vijf volgende mogelijkheden om vrijkomende baggerspecie nuttig toe te passen:

- Verspreiden in oppervlaktewater;
- Verspreiden over aan de watergang grenzende percelen;
- Toepassen als bodem in oppervlaktewater;
- Toepassen als bodem op de landbodem;
- Toepassen in een Grootschalige bodemtoepassing in oppervlaktewater of op de landbodem.

Grond kan als bodem of in een Grootschalige bodemtoepassing toegepast worden. Het verspreiden van grond in oppervlaktewater of op de landbodem is niet toegestaan.

Herinrichten van diepe plassen.

Diepe plassen kunnen opgevuld worden onder de regels voor toepassen als bodem of als Grootschalige bodemtoepassingen in oppervlaktewater. Het opvullen en herinrichten van diepe plassen vindt plaats binnen de regels uit het Besluit bodemkwaliteit, de Handreiking voor het herinrichten van diepe plassen d.d. 1 december 2010 en de door het Algemeen Bestuur van Wetterskip Fryslân op 9 februari 2010 vastgestelde Nota waterbodembeheer. Diepe plassen kunnen niet heringericht of opgevuld worden binnen de regels voor het verspreiden van baggerspecie in oppervlaktewater.

Verspreiden van baggerspecie volgens het Besluit bodemkwaliteit.

In de Nota van toelichting bij het Besluit bodemkwaliteit staat over verspreiden van baggerspecie in oppervlaktewater onder andere het volgende:

'De bestaande mogelijkheid tot het verspreiden van (onderhouds)baggerspecie wordt voortgezet. Sediment maakt een natuurlijk onderdeel uit van het watersysteem en vervult hierin waardevolle ecologische en (hydro)morfologische functies. Het beleid is er daarom op gericht om zoveel mogelijk te voorkomen dat sediment vrijkomend bij werkzaamheden ten behoeve van het waterbeheer (zoals het op diepte brengen en houden van havens en vaarwegen) onnodig wordt onttrokken aan het watersysteem.'

Behalve in rivieren en de kustgebieden wordt baggerspecie ook verspreid in meren en plassen, zij het op veel kleinere schaal maar wel vanuit vergelijkbare ecologische en morfologische oogmerken.

4.2 Toetsingskader in de Regeling bodemkwaliteit voor baggerspecie.

In de Regeling bodemkwaliteit zijn voor het nuttig toepassen van baggerspecie en grond normen vastgesteld. Voor het gebruiken van baggerspecie gelden voor het verspreiden in oppervlaktewater, voor het verspreiden over aangrenzende percelen en voor het toepassen als bodem verschillende toetsingskaders en normen.

Bij het verspreiden van baggerspecie speelt de kwaliteit van de ontvangende bodem geen rol. In oppervlaktewater mag baggerspecie, die voldoet aan de Maximale waarden verspreiden baggerspecie in zoet oppervlaktewater verspreid worden.

Het verspreiden van baggerspecie over aangrenzende percelen wordt getoetst met de risicoberekening msPAF (meer stoffen Potentieel Aangetaste Fractie).

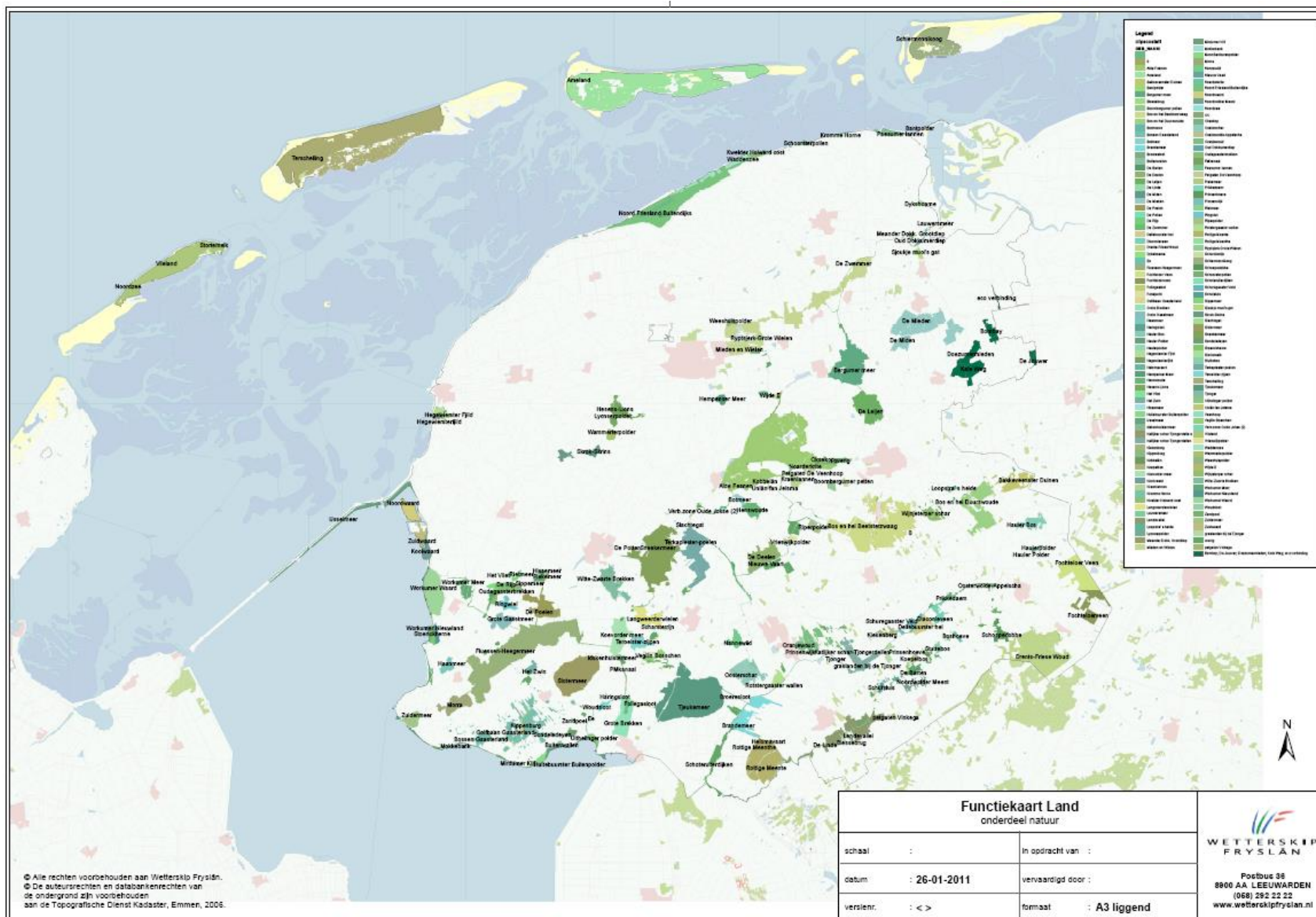
Voor het toepassen van baggerspecie (en grond) als bodem is de kwaliteit van de ontvangende land- of waterbodem bepalend voor de kwaliteit van het toe te passen materiaal. Daarnaast geldt onder het generieke beleid voor de landbodem dat in gebieden, waaraan niet de functie wonen of industrie toegekend is, uitsluitend baggerspecie en grond, die voldoen aan de Achtergrondwaarden uit de Regeling bodemkwaliteit, als bodem toegepast mogen worden. Door middel van gebiedsspecifiek beleid kunnen Lokale Maximale Waarden in plaats van de generieke normen uit de Regeling bodemkwaliteit voor het toepassen van baggerspecie en grond als bodem vastgesteld worden.

Aan het toetsingskader en de normering voor het realiseren van Grootschalige bodemtoepassingen worden in deze nota geen aandacht besteed. Het verspreiden van baggerspecie in oppervlaktewater is een wezenlijk andere activiteit dan het realiseren van een Grootschalige bodemtoepassing.

4.3 Regelgeving algemeen.

Naast het Besluit bodemkwaliteit en het in deze nota geformuleerde beleid is andere (Rijks)regelgeving, bijvoorbeeld de Wet ruimtelijke ordening, de Flora- en Faunawet, de Natuurbeschermingswet en het Verdrag van Malta, op het verspreiden van baggerspecie in oppervlaktewater van toepassing. Uiteraard is te allen tijde de zorgplicht uit artikel 7 van het Besluit bodemkwaliteit van toepassing. Zo nodig dient een al of niet tijdelijke voorziening aangebracht te worden om te voorkomen, dat de baggerspecie buiten de beoogde (oever)-zone terecht komt.

Bijlage 1 Natuurgebieden in het beheergebied van Wetterskip Fryslân.

M:\GISData\00000_gis_projecten\data_aanvraag\01112011\0121 Theo Classen functiekaart

